

Esc de dóue ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre annu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de annu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de annu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Inviaere de prenumeratiune

la

„L U M I N ' A „

fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu totu celea din fruntea foii.

Este cu scopu ca parintii proto-popi si dd. inspectori se primésca a supra-le sarcin'a de colectanti ai prenumeratiunilor, fiindu că asia potu se tiena mai bine in evidintia publicitatea ce se dà ordinatiunilor consistoriali in respectivele lor suere de activitate.

Éra pentru acei domni prenumeratori, cari vreu se se adreseze redactiunei de a dreptulu, alaturaramu la numerulu 29. epistóle de prenumeratiune.

Rogámu pre dd. prenumeranti a însemná câtu se póte de legibilu numele si post'a ultima.

Atadu 11. januaru. 1873.

Redactiunea.

PARTE OFICIALE.

Nro. 46. Pres.
1873

Cerculariu archipastorescu *

catra clerulu si poporulu din intrég'a eparchia aradana.

Cu câtu sunt mai multe si mai semtietórie neajunsurile materiale, ce stau in cale ca pedeci la înaintarea poporulu nostru in cultura, cu atât mai adunca si mai ferbinte se cade se fie multiamirea nóstra catra acei barbati rari, cari dandu ascultare invetiaturilor Dumnediesci, darurile fortunei fruptele ustaneleloru sale le a saeratu spre a face asiediaminte stabili pentru spriginirea culturai tenerimei nóstre.

Intre astfelu de binefacatori si intemeitori la loculu primu trebue cu multiamire se ne aducemu aminte de fericitulu Manuilu Gozdsu, fiulu bisericeii si alu natiunei nóstre, carele prin testamentulu seu subscrisu la 4. Noemvre 1869. ni a lasatu o avere peste 300.000. de florini ca capitalu fundatiunalu pentru crescerea tenerimei romane ortodoxe din Ungari'a si Transilvania.

Acésta mare binefacere a fericitulu Manuilu Gozdsu a indemnatu pre crestini nostri din tóte partile, ca indata dupa mórtea aceluasi, intemplata la 22. Ianuaru 1870. se arangeze pretotindenia parastase insocite de cuventari panegirice pentru marele fundatoru. Se cade inse: ca multiamirea nóstra perpetua catra acestu mare binefacatoriu se o esprimemu, si memoriei lui se-i damu tributulu nostru din timpu in timpu.

Avendu dar' in vedere si conclusulu congresulu nostru natiunалу bisericescu tîenutu la anulu 1870. in Sibiu Nr. 93. cu acést'a ordinamu: ca in totu anulu, la aniversaria nascerii fericitulu Manuilu Gozdsu, adeca in 9. Februaru vechiu, ér candu acést'a ar' fi di de lucru,—in cea mai de aprópe Duminica, se se tiena in fiesce care biserica din eparchi'a Nóstra parastasu solennu pentru acela-si mare fundatoru Manuilu Gozdsu, si totu atunci preotimea parochiala pe langa o cuventare panegirica din biografi'a reposatulu se publice poporulu si cuprinsulu testamentulu fundatiunalu.

Spre a face preotimei nóstre usioretate la implinirea acestei detorintie pie alaturamu aci sub ./ unele schitie de biografia pentru fericitulu Manuilu Gozdsu, compuse in forma de cuventare bisericesca de parochulu din Aradu si asesorulu consistorialu Ioanu Russu, care la tempulu seu fuserà publicate in Nro. 5. alu fóiei bisericesci „Sperantia“ de anulu 1871.; ér sub ./: adaugemu in estrasu testamentulu fericitulu privitoriu la acésta fundatiune marétia.

Recomendendu cu deosebire preotimei nóstre si comitetelu parochiale grigea anuala pentru celebrarea acestui parastasu, si bun'a pastrare a acluselu acestui cerculariu, — credemu a întimpiná cele mai vii semtiaminte de multiamire ale clerulu si poporulu nostru catra marele binefacatoriu si fundatoru Manuilu Gozdsu, caruia se-i dicemu: Vecinica pomenire tie vrednice de fericire si pururia pomenite frate alu nostru.

Aradu, 12. Ianuaru. 1873.

Procopiu Ivacicoviciu:

Episcopulu Aradulu.

./ Schitie din biografi'a fericitulu fundatoriu Manuilu Gozdsu; compilate de Ioanu Russu, parocu in Aradu si asesore consistorialu.

Veniti iubitoru ascultatori se incununamu monumentulu fericitulu *Emanuilu Gozdu* cu cununi de flori!

Veniti se tramitemu laudele nóstre la parintele luminilor, si se binecuvintamu pre marele binefacatoriu alu romaniloru, pre *Emanuilu Gozdu*!

Veniti se ne bucuramu, că mam'a romana a nascutu fin nobilu între romani, carele intrég'a sa viétia a jertfit'o spre folosulu némului seu!

Tu mecenatele natiunei tale, tu ai disparutu dela ochii nostri precum dispare unu fenomenu cerescu, dar' suvenirea ta va durá între fiii natiunei nóstre din generatiune in generatiune.

Ca o stea luminósa vei straluci tu pururea pe cerulu romaniloru, si betranii poporulu cu dragu voru invetiá pre tinerii natiunei se binecuvinto memori'a ta!

Pana candu cerbulu va cercetá padurile umbróse; pana candu pescele va notá in apele spumóse; pana candu váile si dumbravile voru resuná de cantarile paseriloru; pana atunci va remane numele teu, laud'a ta, glori'a ta între romani.

O! tu ai iubit natiunea ta, tu totu fructulu cugetariloru tale, priveghieriloru tale l'ai adusu daru pe altariulu natiunei tale, ca prin trensulu se se folosésca si se se luminedie lastarii romaniloru.

Cine nu te va lauda pentru astfelu de nobila fapta? Cine nu-ti va multumi tie? Cine nu se va lauda si trufi cu tine inaintea celor straini de nemu, ca si mamele romane nascu fii marinimosi, carii jertfescu tote pentru natiunea sa cea romana.

Dar pote me intrebati iubitoru ascultatori, cine a fostu si ce bine a facutu romaniloru *Emanuilu Gojdu*, pentru a carui eterna odihna a celebratu presantitulu parinte Episcopu alu nostru acest'a trista corimonia, acestu parastasu?

Iata vi spui cine a fostu *Emanuilu Gojdu*:

Emanuilu Gojdu a fostu de nascere romanu, a fostu avocat in Pest'a, a fostu supremu comite in comitatulu Carasiului, si in fine a fostu septemviru la tabul'a septemviralu; a traitu 68 ani; a castigatu avutia frumoasa, preste 400,000 v. a. si inainte de mortea sa mai tota avuti'a sa a lasat'o prin testamentu pe sem'a cresterii si luminarii in sciintie si arte a tineriloru nostri.

Pote inse doriti a sci mai pre largu despre densulu, unde a invetiatu, cum a petrecutu viet'i sa pe pamentu si candu a repausatu?

Tote vi le spunu, numai ascultati:

Oradea-mare este orasiulu in care s'a nascutu si a crescutu fericitulu *Emanuilu Gojdu*. Tatalu seu, negutiariulu *Atanasiu Gojdu* a fostu romanu din Macedoni'a, er' mum'a sa a fostu lastariu din nobil'a familia a Poienariloru. Dupa ce a cercetatu prunculu scolele cele mici, cunoscendu parintii si invetiatorii lui talentulu celu eminente, cu care era inzestratu dela provedintia, l'a destinatu spre studiere sciintieloru mai nalte. Caci timpurile barbare — in care romaniloru gr. orient. si tuturor celor de religiunea orientala nu li era iertatu a frecuenta scolele — au fostu trecutu. De fericit'a amintire, luminatulu imperatu alu romaniloru, Iosifu II-lea a deschisu templulu museloru, pentru tote poporele supuse sceptrulu seu. Inainte de dilele imperatulu Iosifu inzadaru vei cantu romanu invetiatu, mai virtosu intre cei ce s'au tenuity de imperati'a nostra. Intrég'a natiune gemé in intunerecu, in apasare, in seracie. O ce timpuri barbare au fostu acele! Adevertatu ca intre fratii nostri de preste carpati au stralucitu unii barbati cu invetiaturile, macar' ca si acolo poporulu se afla intocmai ca in partile nostre, in intunerecu, in apasare, in saracia, au fostu acolo unii barbati romani, carii prin serierile sale si-au agonisitu eterna lauda inaintea urmasiloru. Cine nu cunoște pre Demetriu Cantemiru, cu renume de invetiatu inaintea Europei? Cine nu cunoște pre Dositeiu, Metropolitulu Moldaviei, care a compus Psaltirea lui Davidu in versuri romane? Cine nu cunoște Ierarchii Romanici, pre Grogoriu, pre Cesarie, si pre multi altii, carii condusi de simtiulu amórei nationale si alu mantuirei sufleteloru confratiloru sei, au tradusu cartile bisericesci pe limb'a materna, ca se se laude si se se marésca Creatorulu in dulcea limba romana. Caci inainte de timpurile loru resuna pe la noi prin biserici limb'a slovénu si grece.

Trecusera incatva timpurile barbare si scolele au fostu deschise si pentru romani. Atunci unii si altii dintre fiii romaniloru au inceputu a cerceta scolele mai inalte. O dar' cu cata greotatate. Cei mai multi din numerulu loru erau seraci si lipsiti de totu ajutorulu. Cu servitiulu seu erau sermanii constrinsi a si-castiga pana de tote dilele, si vestmintele pentru imbracamintea lor, dar' pe langa tote neajunsurile, totusi au esitu dintre ei multi barbati vrednici, carii au facutu onóre nemului romanu. Fericitulu *Emanuilu Gojdu*, a fostu mai norocosu in privinti'a acest'a, elu a avutu parinti de stare mai buna, carii s'au ingrigitu cu cele trebuintiose pentru fiulu lor. A fostu norocosu si cu aceea, ca in Orade se afla scole mari, in care a potutu fini tote invetiaturile cele trebuintiose la carier'a carea si-a fostu propusu a o ajunge. Si astfelu sub aripile scutitoare ale parintiloru sei a cercetatu scolele in loculu nascerii sale, pana ce le a finitu cu sporu eminente.

Crescendu insa tinerulu *Gojdu*, si petrecendu timpulu juniei sale cu juni de nemu strainu, s'a dedatu a simti mai multu strainesce, decatu romanesce. Era inca in mare parte adormitu simtiulu nationalu pe timpurile acele. A ajunsu insa plinirea vremii si provedinti'a divina s'a induratu si asupr'a nemului acestuia multu apasatu, nedreptatitu si multu impilatu. A esitu de sub tescu Istori'a despre inceputulu romaniloru. Cartea acest'a a fostu, dupa cum dice invetiaturu Eliade, toiaugulu lui Moise pentru romani, care a despicatu in doue marea mintiuneloru si li au aretatu gloriós'a origine in tota stralucirea sa; cartea acesta a fostu unu boldu pentru romani, caci prin trena s'au desceptatu ei din somnu si au vediatu lumin'a, au cunoscutu numele seu si marirea strabuniloru sei. Acesta carte vrednica a se tipari pentru romani cu litere de auru, cetind'o junele *Gojdu*, a cunoscutu, ca de unde se tragu romanii, cine au fostu stramosii lor, ce fapte maretie au dusu ei in deplinire, si s'a aprinsu de foculu amórei nationale sale; si de atunci pana la mortea sa, pururea ori unde i-s'a datu ocaziune

a facutu bino romaniloru; Caci dupa ce s'a asediatu ca advocatu cu prassa in famili'a Pomet'a, pre multi tineri romani, carii ascultau sciintiele in universitatea pestana i-a ajutat si cu ajutoriu banalu, facendu-i si partasi la més'a sa. Ba intru atata ora aprinsu foculu amórei nationale in anim'a lui, incatu la anulu 1830 ca barbatu de 28. ani, a facutu se resune voce sa cea romana in Bibliotec'a edata de Caralechi, catra cei avuti ai natiunei, rugandu-i spre iubirea nemului, spre ajutorarea scriitoriloru, spre luminarea tineriloru, spuindu-le, ca natiunile cele luminate pe calea acest'a au ajunsu la lumina, si la o stare mai buna. Pre langa acest'a in carier'a careia sa consantitu a fostu riguros fara pregetu, priveghietoriu, dreptu si prin aceste insusiri a dobanditu increderea tuturor celor buni si onesti. Si dupa ce in deceniulu decursu din ablegatu la diet'a Ungariei, alesu de romanii cercului Tine'a, a devenitu comite supremu alu comitatulu Carasiu, prin o cuventare plina de elocuintia a aparatu caus'a nationale a fratiloru nostri din Transilvani'a in cas'a magnatiloru tierii, prin ce a doveditu si inaintea strainiloru, ca este romanu, si ca iubesc pre romani.

Dar se vi mai spui o imprejurare din viet'i a fericitulu. Nu pre demultu a fostu o nunta romana in Pest'a; la nunta erau mai multi ospeti intre carii si *Emanuilu Gojdu*. In decursulu veseliei a inceputu unu cantaretiu, eminente in feliulu seu, a cantu unele doine, precum le cantu romanii si romanele pre malurile cele frumoase ale crisiului si ale Muresiului. Audindu betranulu *Gojdu*, si unu altu domnu romanu, de asemenea etate cu *Gojdu*, doiósele sunete precum le audisera in timpulu juniei lor, candu se aflau in mediloculu romaniloru, lacrimau. Asie siedu betranii romani la més'a si lacrimi doióse curgeu pre feciele lor la sunetele cantariloru, cantate in limb'a romana; ce diceti iubitoru asc. iubit'a elu limb'a materna si pre romani?

In 1866. a fostu denumitu fericitulu *Emanuilu Gojdu*, pentru rar'a sa vrednicia de Maiestatea sa ces. reg. si apostolica, jude la tribunalulu supremu regescu, in carea dignitate a si repausatu in 22. Ianuariu 1870.

Inse cu repausarea sa n'a incetatu iubirea lui catra romani. Ba mortea lui ni dá documentulu celu mai luminatu despre iubirea carea a arsu la inim'a densulu catra natiunea sa, caci partea cea mai mare a avutiei sale cei insemnate a testat'o in folosulu romaniloru. Preste 300,000 fl. v. a. a pusu elu pe altariulu nemului seu ca o jertfa bine primita, din carea se se crésca si se se impartasiesca de totu ce este bunu, nobilu si frumosu.

Au mai fostu romani iubitoru ascultatori, carii prin jertfa adusa pe sem'a nemului din avuti'a sa, au aratatu iubirea sa catra natiune. Astfelu a fostu in Oradea-mare fericitulu *Nicolau Giga*, care a infiintatu Alumen pentru studintii seraci de romani; astfelu a fostu aici in Aradu fericit'a Helen'a Birt'a, carea a testatu fundatiune de 48,000 fl. v. a. pentru creșterea si luminarea aloru 12. tineri studenti de romanu; astfelu a fostu in Lugosiu fericit'a Ecaterina Gherdanovicu, carea tota averea sa a testat'o pentru cultur'a poporulu romanu; astfelu a fostu in B.-Komlosiu fericitulu Ioan Belovicu, care pre langa alto daruri de mai multe mii facute bisericii de acolo, si spre scopulu unei edificende case preparandiale in Aradu a adusu jertfa de 700 fl. v. a.

Toti acestia au documentatu prin fapte amóre a catra natiunea romana, in carea s'au nascutu, au crescutu, au traitu si au moritu. Fia lor pentru binele facutu confratiloru lor eterna odihna dela parintele luminiloru in corturile ceresci, si fia lor din partea romaniloru multumire si recunoscintia deapaurarea inaintea lumii. Intre toti inse, intre toti iubitoru ascultatori, stralucesce fericitulu *Emanuilu Gojdu* ca lucéfarulu intre stele. Caci astfelu de jertfa marétia, astfelu de jertfa placuta lui Ddieu si admirata de ómeni inca, nime a adusu pe altariulu natiunei romane in partile nostre. Si pentru acest'a mare binefacere, pentru acest'a amóre aretata catra natiunea sa, se va binecuventá numele *Emanuilu Gojdu* din generatiune in generatiune intre romani. Fiii, nepotii si stranepotii voru enuncia cu pietate numele lui *Emanuilu Gojdu*, si se voru ruga la Ddieu pentru sufletulu marelui binefacetoriu alu romaniloru. Pomeni-voiu numele teu in totu nemulu si nemulu. Spune-voiu numele teu fratiloru mei, in midiloculu bisericeii te voi cantu. Amin.

ESTRASU

din testamentulu fericitulu fundatoru *Manuilu Gozdsu*, de datulu 4. novembre 1869.

Punctulu alu sieptelea:

Tota averea mea, ce va ramané dupa platirea detoriiloru, a legatelor espuse in punctulu antaiu si alu patrutea si a speselor de ingropaciune espuse in punctulu siese: o testezu intréga acelei parti a natiunei romane din Ungari'a si Transilvani'a, carea

ține de credința resarităna ortodoxă. Acestu legatu voindu alu constitui in o fundatiune perpetua, sa pörte numele: „Fundatiunea lui G o j d u”; iära pentru administrarea si manipularea ei sa serve de îndreptariu nestramutabilu următoarele mele dispu-setiuni:

a) După mörtea mea sa se faca inventariu despre tötä ave-rea mea, sa se subtraga din ea sarcinele ce voru fi mai remasu, sa se plătesca, respective sa se asigu e inte tentiunea de veduva (punct. 3.) sėu legatulu ei (punct. 4), sėu in casu dēca aru murī ca veduv'a mea, in intielesulu punctului 4, cele 25,000 fl. si in fine copiiloru Juliei Mandrino cele 12,000 fl. (punct. 1); iära ce va remanē preste acestea sa se transpuna reprezentantie fundatiunali, descrise mai josu, pre langa unu separatu inventariu, ca unui erede comunu;

b) dēca reprezentantie fundatiunala va aflä oportuna ven-diarea bunurilor mele nemiscätoria, csecutorii testamentulu meu, pre langa observarea celoru din punctulu 4, o potu face acēst'a—numai cu consimtierea sociei mele, chiaru si dēca s'aru fi mari-tatu — si fara intevenirea reprezentantie fundatiunali, si inca in impregiurari favorabili fara licitatiune, din mana libera; iära dēca in intrebarea acēst'a nu s'aru potē contielege unii cu altii, opiniunea acelei parti are sa decida, de carea se va tiēnē soci'a mea.

c) fiindu ca eu prevedu unu viitoriu stralucitu pentru actiele dela „cas'a cea dintäiu de pastrare din patria,” de cari amu 54 bucäti, — acestea, dēca referintiele patriei nu se voru schimbä in reu — ceea ce Ddiu se apere, — sa nu se vendia, ci, fiindu ca aducu de dupa 600 fl., nici reprezentantie fundatiunala sa nu le vendia, ci sa le conserve cä isvöre de unu venitu siguru.

d) Pentru administrarea fundatiunei mele imputernicescu pre urmätörea reprezentantie din natiunea romana de religiunea resaritäna ortodoxa:

aa) pre Metropolitulu sėu Archiepiscopulu romanu de reli-giunea resaritäna ortodoxa.

bb) pre toti episcopii romani de religrunea resaritäna ortodoxa din Ungari'a si Transilvani'a,

cc) preste numerulu acestor'a, inca trei barbati civili, onoratori, cunoscuti, prin onorabilitatea loru si prin simtiemintele loru cä buni si intiepti romani ortodocsi, la a caroru alegere, soci'a mea, chiaru si dēca s'aru fi maritatu si csecutorii testa-mentulu meu, dēca voru mai fi in viētia, precum si nēmurile mele din Király Darocz in comitatulu Bihorului, cari voru purtä numele Poinariu, se aiba votu decisivu; din famili'a Poinariu, dēca voru fi individi capabili in ea, celu putienu uaulu sa se alēga in reprezentantie;

e) După ce acēst'a reprezentantie va primī in numele nati-unei romāne de religiunea resaritäna ortodoxa legatulu fundatio-nalu si pre langa o controla corespundietoria se va asiedia in cas'a metropoliei romane ortodoxe, sa se dea spre fructificare in locuri sigure si solide, iära din venitulü curatu döue a treia parte sa se capitaliseze in totu anulu in casele de pastrare din Pest'a, Oradea-mare, Aradu si Sibiu, si sa se marēasca prin ca-metele cametelor, respective prin veniturile venituriloru in decursu de 50 ani dela primire.

f) Din a trei'a parte a venitulü, respective a intereselor, platindu-se unu amplotu purtatoriu de socoteli, restulu sumei sa 'lu imparta reprezentantie fundatiunala ca stipendie unoru tineri romani de religiunea resaritäna ortodoxa, distinsi prin pur-tare buna si prin talente, ai carora parinti nu suntu in stare cu avereä loru propria a duce indeplinire crescerea si cultivarea copiiloru. La loculu acēst'a se stabilesc ca principiu generalu, ca stipendiele sa se faca dupa cerentiele impregiurariloru locali singuratece si dupa gradele scöleloru; anume studentiloru in tiori straine sėu in Bud'a-Pest'a, respective auditoriloru de sciintie mai mari, ca acelor'a, cari studiēza in provincia si respective in scöle inferiöre; stipendiele anuali, destinate celoru d'antäiu se nu fia mai mari ca de 500 fl. si mai mici de 300 fl. — iära pentru cei din urma se nu fia mai mari ca de 300 fl.

g) După espirarea celoru 50 ani mentionati in punctulu e), cametele capitalisate sa se adauge la capitalu — si cantitatea marita prin cametele acestor'a sa se privēasca ca o suma princi-pale si apoi din venitulü acestei sume trei cincimi sa se capita-liseze cu interesele intereselor loru iära cinci-döeci de ani, ame-suratu computulu „anaticismulu.”

h) Din cele döue cincimi, ce remanu din veniturile acestei sume principali: scotiendu-se afara spesele pentru purtarea socö-telorü, sa se de iära si stipendie studentiloru destinsi, cu calitatilo de sub f), inse acum sa se estinda stipendiarea si asup'r'a tino-riloru aplecati de a se calificä pentru carier'a industrialä, preo-tiēasca si invetiatorēasca.

i) După ce si ai döilea cincidöeci de ani voru decurge, sa se compute la capitalu interesele capitalisate si cantitatea marita prin cametele acelor'a sa se privēasca de o noua suma principala si dupa aceea jumetate din veniturile sumei acestei'a sa se capi-taliseze precum s'au aretatu sub e) si g) iära cincidöeci de ani.

k) Din a döu'a jumetate a venitulü acestei sume, sub-tragendu spesele pentru purtarea socöteletorü, se se ajute după principiele de mai susu mai multi tineri studenti, inse atunci sa se impartasiēasca d'in venitu si preoti si invetiatori, avendu insusiri eminente, familia numerösa, sėu fiindu imbetraniti seraci.

l) După trecerea si a rendulu acestui'a de cincidöeci de ani, sa se adauge la capitalu cantitatea adunata din camete si din jumetatea cametelor capitalisate, si astu-foliu sa se faca o summa principala stabila, inse atunci se incete capitalisarea ulterioä.

m) Cu tötē acestea din a diecea parte a venitulü intregēi fundatiuni, se se faca unu fondu de reserva pentru incungiurarea perderiloru possibili din capitalu sėu a confusiuniloru, ce s'aru potē nasce din nerespunderea cametelor; — dēca prin separarea diecimei din venitulü curatu pentru fondulu de reserva, reserv'a atat'a s'aru marī, incätu se ajunga a cincea parte din sum'a fundatiunei, fondulu de reserva sa se adauge la fondulu funda-tiunei principali, si sa se incēpa unu nou fondu de reserva pentru scopulu de mai susu si totu in acelu modu.

n) Venitulü intregu a sumei fundatiunali, dimpreuna cu ceea ce se separa si se economisēza din fondulu de Vien'a — sa se intrebuintieze, pre langa susedusele stipendiari, pentru ori-cari cause ale romaniloru resariteni, de religiunea ortodoxa, după opiniunea majoritatii reprezentantie, avendu in vedere prosperi-tatea si infflorirea patriei comune, a bisericei resaritene ortodoxe si a natiunei romāne.

o) La impartirea stipendiiloru, avendu calificatiune asemenea, Poinariu din Bihoru, cari după muma se tragi din nēmulu mosiului meu Dimitrie Poinariu, dēca voru remanē credinciosi religiunei resaritene ortodoxe, se aiba intaietate.

p) Cunoscendu zelulu neinteresatu alu tuturor membriloru natiunei romane in privint'a salutei si inaintarei natiunali, sum convinsu, ca toti membrii reprezentantie voru luä asup'r'a lorü ostēnēla afaceriloru si ingrigiriloru lorü fara nici o resplata materiale, simtiendu-se remunerati prin consciint'a, ca materi'a data de mine a ajutat si elu de a se lucrä spre infflorirea iubitei sele natiuni.

q) Pana candu la natiunea romana se va infintia pre cale constitutionalä o corporatiune natiunala, o adunare natiunala, unu congresu, sėu altu corpu autonomu, reprezentantie fundatiunei da sēma despre administrarea sa numai publiculu, astfelu cä, sup'r'a-inspectiunea regimulu statulu remanendu in integritatea sa, darea socöteletorü sa se transpuna judecatiei publicitatiei prin föi'a oficiala a regimulu ungurescu si prin trei foi romane mai respandite; — iära dēca natiunea va castigä o corporatiune organica autonoma, darea socöteletorü se aterne acelei corpo-ratiuni spre aprobare, după aceea se aterne aceea regimulu de statu ungurescu, si in modulu aretatu mai susu sa se dea publici-tatiei, — si dēca in administratiune s'aru comite erori, sėu fapte in contr'a dispositiuniloru acestor'a si pöte si defraudatiuni, rogu si imputernicescu pre inaltulu regimu ungurescu pentru pedepsire, in virtuteä dreptulu seu de sup'r'a-inspectiune; de altumintrea eu intielegu o astfelu de sup'r'a-inspectiune din partea regimulu statulu, carea va fi normata si definita prin lege.

r) Sta in dreptulu esclusivu alu reprezentantie de a impartī stipendiele si ajütöriele in urm'a concurselorü publicate in trei foi romane in intervale cuviinciose si in intielesulu punctelorü f, h, k, n, si o, celoru ce prin majoritatea voturilorü se voru recunöscē mai demni.

s) Dēca cu tempu biserica ortodoxa resaritäna din patria astufeliu s'aru constitui, cä serbii cu romanii resariteni se tiēna impreuna sinöde bisericesci, sėu dēca in privint'a natiunala romanii de religiunea resaritäna aru tiēnē impreuna cu romanii greco-catolici, numiti altfelu uniti, congrese sėu alte adunari natiunale, concese de lege, — in astfelu de adunäri mestecate fundatiunea mea nici odata, sub nici unu titulu, sa nu se pöta face obiectu de discussiune, si asup'r'a sortiei acestei fundatiuni, nu numai voturile, dara nici opiniunea serbilorü si a romanilorü uniti sa nu se asculte.

1870
1802

Catra toti membri ai Delegatiunei congresuale romane in caus'a despartirei ierarchice.

Cestiunea despartirei ierarchice, in cele mai multe comune bisericesci mestecate, cu intrevinerea comisiunilor delegationali emise, s'a pertractatu dejá si in unele locuri a si succedu impacatiunea amica intre credintiosii coreligionari de ambele nationalitati.

Si fiindu-cá actele comisiunali de impacatiune, nainte de esecutarea lor au se fie revedute in ambele Delegatiuni congresuale, cu atátu mai vertosu, cáci in privinti'a unor'a subverséda dubietati, pentru cari intre concernintele jurisdictiuni diecesane serbe si romane s'au escatu conflicte si complicatiuni, cari sunt a se limpedi si complaná conformu normei din punctulu XVI. alu Invoielei, prin o contielegere reciproca a ambelor Delegatiuni: de aceea se arétu neincungiurabila necesitate: ca membrii delegationali se se coadune in numeru completu aici la o consultare spre a delibera' asupra actelor cestionate si spre a face despusetiuni corespundietórie pentru complanarea conflictelor si delaturarea complicatiunilor subversante.

Spre care scopu defigendu eu terminulu pe 5 Februaru st. vechiu, a. c am a Te pofiti pre. t. DTA ca la acestu terminu se vini aici, éra la casu de impedeare de timpuriu se me incunoscintiedi ca se potu defige altu terminu acomodat. —

Aradu. 16. Ianuaru 1873.

Presiedintele Delegatiunei congresuale romane:

Procopiu Ivacicoviciu

Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALE.

Despre economi'a rurala.

(Continuare din nr. 30. anulu 1872.)

Ap'a (umediél'a).

E unu corpu aericu, tora colóre, forá mirosu si gustu ca si acidulu, nu o gasimu curata in natura. In 9 funti de apa, se cuprindu 8 funti de acidu si numai 1 funtu de gasu umedu.

Spre respirare nu e buna umediél'a ca si nechisiulu, inse desvóltá fórté caldur'a si se póte impreună cu alte materii casi acidulu. Apa de totu curata, constatatória numai din umediéla si acidu, nu gasimu in natura; astu-feliu de apa nici n'ar puté putredí (a se imputi); — chiar de s'ar intemplá se fie curata, ar remané in plante si in animale.

Daca ap'a imputita o vom lasá se se scurga (stracóre) prin carbuni séu pamentu, atunci acei retienu partile putrede, si ap'a va fi érási limpede si curata. Asemenea retiene pamentulu materiile de gunoi topite (ce se potu analisá séu descompune in apa) pentru plante. Ap'a de plóia este o combinatiune desclinitu favorítória pentru adaparea campurilor.

Nu mai prin apa se conduce, si pe langa acidu, umediél'a trebuinciósa spre desvoltarea plantelor; dreptu-ce ap'a se privece ca medilocu directu nutritoriu.

Insemnetatea apei pentru fapturile vietuitorie provine si d'intr'aceea, cá desface tóte partile essentiali a tuturor plantelor si animalelor. Ap'a ajuta a disolvá partile, cari disolvate devinu nutritorie si folositorie. In pamentu, ap'a ajuta la nutrementulu plantelor; cáci acelu nutrementu, numai prin séu cu ajutoriulu apei se póte disólve, éra plantele numai disolvatu ilu potu suge din pamentu. Ap'a strabate neincetatu, si cu ea nutrementulu plantelor, prin radecini, naintandu si medilocindu in tóte partile crescerea si desvoltarea plantelor, éra prin ramurele si frundiele plantelor esaburéza. Cantitatea acelei ape, ce estu-modu intra in plante si apoi esaburéza in atmosuera, se numesce *ap'a vegetatiunei*, si acést'a e atátu de multa, in cátu la unu jugheru, ca firele de gráu se se póta desvóltá perfectu, se ceru 2 — 4 milióne de funti; éra pentru plantele frundióse, si a nume pentru cele ce cresc in inaltu si afundu, se cere o cantitate si mai mare. De aci inca se póte intielege cá frundiele si crengile pomiloru primavér'a nu trebue pré tare rarite, fiindu cá prin rarire se imputiena organele esaburarii, si urmarea e cá plant'a pere usi-oru; din contra, daca érási lasámu plantelor prea multe frundie, atunci radecinele neputendu aduce umediéla ntát'a, cáta esaburéza frundiele, urmarea e cá frundiele se vestediescu, plant'a se bolnavesce. In togm'a se intempla daca de la cartofi, svecle scl. se rumpu frundiele prea de timpuriu.

De multe ori, din plante esaburéza mai mare cantitate de apa, de cátu e aceea ce cade pre pamentu din atmosuera in forma de plóia, séu róua in timpulu lunilor de vérá. De aci se vede ce cantitate de apa, necesaria spre desvoltare plantelor, se dobandesce fórté prin umediél'a de iérn'a, adunata in pamentu, in cele mai adenci páturi ale lui. O separe, arare, afundu a pamentului va ajutá si naintá precum strabaterea umediélii iérn'a, asia si in timpu de seceta, fiindu pamentulu menuntu sfarematu si penetrabilu (usioru de petrundu), nóptea va suge mai multa umediéla din atmosuera. Ap'a se mai privece ca unu regulatiu de caldura a pamentului, fiindu cá vér'a impedece ferbintiél'a (arsiti'a) prea mare.

Caldur'a,

e mam'a vietiei, lucrandu fórté ca putere mare in natura. Fora de caldura, simburele ar remané mortu in sementia, nu sar puté desceptá nici animalu nici planta. Tóte fiutiele viie, cu sange rosu, a caror'a esistintia se baséza pe o sórbere de acidu, posiedu o caldura in corpulu lor de la 29 — 31° R. Acést'a caldura din corpu e asemenea in tóte climate si la toti ómenii. Caldur'a reguléza si conduce viétia plantelor si a animalelor.

Intre factorii caldurei, celu mai de frunte este sórele, carele incaldiesce cu atát'a mai tare, cu cátu radiele lui stralucescu mai neintreruptu, si cu cátu elu se naltia mai tare si mai sus pre ceriu, ajungendu intru a straluci mai de a supr'a crescetului nostru. Candu ar straluci dreptu de a supr'a crescetului, am avé arsitia de totu mare. Dupa cum vinu radiele de la sóre, mai costisiu séu mai mare. Si dupa influinti'a acestoru radie se imparte si faci'a pamentului in mai multe zone (bréne) precum: zona calda, dóe zone stemperate si dóe reci. De altmintre, caldur'a unui tienutu aterna multu de la formatiunea, pusetiunea, jurulu, venturile lui.

Caldur'a latiesce corpurile, le intinde, éra frigulu le indésa. Gerulu produce indesarea mustului la plantele vegetante, éra caldur'a produce viétia si activitate.

Insusirea corpurilor de a primi in sine caldur'a, nu e la tótu asemenea. Corpurile negre sorbu in sine mai multa caldura de cátu cele luminóse, dar o si dau mai iute.

Lumin'a.

In legatura cu caldur'a, dobandimu de la sóre si lumina pentru pamentulu nostru. Lumin'a insasi contribue fórté multu la desvoltarea plantelor. La tóta intemplearea, sementia ar incolti si in sinulu celu intunecosu alu pamentului, forá se aiba lipsa de conlucarea luminei, carea chiar la incoltire nu e buna, — inse dupa ce plant'a a esitu din pamentu, prin lumina primesce puterea medilocitória de nutrire. Numai prin lucrarea luminei de la sóre, se póte intemplá analisarea chimica a plantelor. Daca vom fi atenti la crescerea plantelor, vom observá cá frundiele plantelor se radica in sus catra sóre (de nu le impedece ceva) si pentru aceea vedemu crumpii crescuti in podrumuri cá isi indrépta frundiele catra regiunea de unde li vine lumin'a sórelui, buna óra catra ferestruti'a ce remane neastupata. Luminei avemu se multiemimu colórea verde a plantelor, precum si cócerea si gustulu. In timpuri ploióse, lumin'a sórelui putendu lucrá mai putienu, aflámu cá gustulu fructelor nu e atátu de bunu; asia se intempla si cu fructele crescute in umbra, avendu atunci plantele fire (paie), frundie si fructe mai carnoúse si zamóse, din care cauza nici se potu pastrá lungu, fiindu cá partile lor constitutive nu sunt naturalmente desvoltate din destulu; aci e caus'a pentru care fructele necópte putrediescu mai repede de cátu cele cópte.

In pracsá dobandimu multe invetiaturi despre lucrarea luminei sórelui. Cu cátu capeta o planta mai multe radie, inde-lungu si directu, cu atát'a se póte desvóltá mai bine, fiindu cá asia capeta totodata mai multe materii nutritorie: oleu, sacaru scl. Plant'a atunci se folosesce mai bine de radiele sórelui candu e singurata, adeca standu plantele astu-feliu in departare un'a de alt'a, ca la fiecare radiele sórelui se póta ajunge de tóte partile a lungulu dilei. Pentru aceea se plantéza si pomii in siruri, in departare anumita unii de altii, si se taie crengile si corónele astu-feliu ca la tóte partile frundióse se capete cátu mai multa lumina de la sóre directu. In cátu iérta pusetiunea locului, este bine a plantá de la nordu spre sudu, fiindu cá in asta directiune capeta demanétia lumina din ostu, dupa médiadi din vestu, la médiadi sórele arunca radie din sus, si asia se luminéza si se petrundu tóte partile plantei séu ale pomului.

Cunoscendu insemnetatea luminei la desvoltarea plantelor, vom intielege cá nu e bine a plantá pomii si plantele desu langa olalta, fiindu cá indesél'a e pedeca la lucrarea luminei.

Secusigiu, decembre, 1872.

D. Margineantiu, docinte.

Legea

pentru alegerea mitropolitilor si episcopilor eparchiotti, cum si a constituirii santului Sinodu alu santei biserice autocefale ortodosse din Romani'a.

Capu I.

Despre alegerea mitropolitilor si episcopilor eparchiotti.

Art. 1. Colegiulu electoralu alu mitropolitilor si episcopilor se compune:

- Din membrii mitropoliti si episcopi eparchiotti din Romani'a;
- Din toti archiereii titulari, aflati in Romani'a, romani seu naturalisati romani;
- Din toti deputatii si senatorii, afara de membrii eterodossi.

Art. 2. Sunt eligibili la demnitatea de mitropolitu, episcopii eparchiotti ai tierii; era la cea de episcopi eparchiotti, toti membrii clerului romanu, cari dupa santele canone ale bisericei ortodosse potu fi alesi.

Mitropolitulu primat alu Romaniei, mitropolitulu Moldovei, precum si episcopii eparchiotti, nu se potu alege de catu dintre archiereii romani, fii de parinti romani, nascuti in Principatulu Romaniei, er nu naturalisati.

Vers'a eligibililor la scaunulu de mitropolitu si episcopi eparchiotti va fi de 40 de ani impliniti.

Dupa trecerea de 20 de ani de la promulgarea acestei legi, pe langa calitatile de mai sus, spre a poté fi ridicati la demnitatea de mitropolitu seu episcopu, candidatii vor trebui se posieda titulu de licentiatu seu doctore in teologia de la o facultate de teologia ortodossa.

Art. 3. Alegerea se va face prin majoritatea voturilor alegatorilor preveduti la art. 1.

La casu de a nu intruni unu candidat majoritatea absoluta a voturilor, se va vota de alu doilea si se va admite cu majoritate relativa, si la casu de paritate de voturi, se va trage la sorti.

Art. 4. Alegerea mitropolitilor si episcopilor se supune prin ministrulu cultelor la intarirea domnesca. Dupa intarire, ei se instaleza, conformu datinelor tierii. Ei sunt pe vietia.

Art. 5. Colegiulu electoralu va fi presieditu de mitropolitulu primat; in lips'a sa, de mitropolitulu Moldovei, era in lips'a amanduror'a, de catra celu mai vechiu in chirotonia din episcopii eparchiotti.

Art. 6. Scaunele de mitropoliti si episcopi remase vacante, se vor indeplini, prin alegere, la cea d'anteu convocare a corpurilor legiuitoare, conformu cu legea de facia.

Art. 7. Onorariile mitropolitilor vor fi de 3,083 lei pe luna si a episcopilor de 1541 pe luna.

Capu II.

Despre santulu Sinodu.

Art. 8. Santulu sinodu alu biserice autocefale ortodosse romane, fiindu membru alu santei biserice ecumenice si apostolice a santei biserice a resaritului, a caruia capu este Domnulu nostru Isus Cristos, pastreza si va pastra unitatea in privintia dogmelor ecumenice cu biserica din Constantinopole si cu tote bisericele ortodosse.

Elu va pastra asemenea unitatea disciplinaria si natiunale a bisericei ortodosse in cuprinsulu Statului romanu.

Art. 9. Santulu sinodu alu biserice autocefale ortodosse romane, se compune:

- Din amandou mitropolitii;
- Din siesse episcopi eparchiotti, si
- Din toti archiereii titulari in Romani'a, romani seu naturalisati romani.

In totu casulu sinodulu nu va poté fi compusu de mai pucinu de 12 membri.

Art. 10. Santulu sinodu este presieditu de Mitropolitulu Primat alu Ungro-Valachiei, in lips'a sa, de Mitropolitulu Moldovei, era in lips'a amanduror'a, de celu mai vechiu eparchiottu in hirotonia.

In casu de paritate de voturi, votulu presiedintelui va fi preponderante.

Art. 11. Ministrulu cultelor va asista la deliberarile santului sinodu, avendu numai voce consultativa.

La casu ca, ministrulu cultelor se fia de alta religiune de catu cea ortodossa, elu va fi inlocuitu cu altulu dintre colegii sei ortodossi.

Art. 12. Santulu sinodu alu biserice autocefale, ortodosse romane, va statua asupr'a tuturor afacerilor spirituali, disciplinari si judeciarie, curatu bisericesci, in conformitate cu santele canone ale santei biserice ortodosse de resaritu.

Art. 13. Santulu sinodu se va aduna de doue ori pe anu, primaver'a si tomn'a, conformu prescriptiunilor canonului 37. alu sinodulu apostolicu.

Art. 14. Santulu sinodu va defini si va regula atributiunile consistoriilor eparchiali, prin regulaminte basate pe canonele santei biserice ortodosse a resaritului si in conformitate cu legile civile ale tierii.

Art. 15. Regulamintele santului sinodu vor fi supuse prin ministrulu cultelor sanctiunarei Domnesci spre a fi essecutorie, era decisiunile in materii judiciare-religiöse se vor essecuta d'a dreptulu de santulu sinodu.

Aceste sentintie se vor essecuta numai pe catu timpu pedepsele cuprinse intr'insele vor fi disciplinare si din ordinu curatu religiosu.

Art. 16. Mitropolitii, episcopii eparchiotti si archiereii titulari pentru abaterile bisericesci, vor fi judecati de catra santulu sinodu, era pentru delictule ordinare si politice, se vor judeca de catra Inalt'a Curte de justitia si casatiune.

St. sinodu nu-i va poté judeca pentru abateri bisericesci in lipsa-le, de catu dupa ce li se vor face chiamarile prescrise prin canonulu 74. apostolicu.

Capu III.

Despre eparchii.

Art. 17. Archiepiscopii eparchiotti ai Romaniei porta urmatoarele titluri:

Archiepiscopu si mitropolitu alu Ungro-Valachiei, essarchu alu plaiurilor si primat alu Romaniei, cu resiedinti'a in Bucuresci.

Archiepiscopu si mitropolitu alu Moldoviei si Sucevii si essarchu alu plaiurilor, cu resiedinti'a in Iasi.

Rangulu de precedere intre densii este alu primatului Romaniei.

Art. 18. Episcopii eparchiotti in Romani'a vor ave in ierarhia bisericesca titlurile si rangurile urmatoare:

Episcopu alu Romnicului si noului Severinu, cu resiedinti'a in Romnicu;

Episc. alu Romanului, cu resied. in Romanu;

" " Buzenului, " " Buzeu;

" " Husiului, " " Husi;

" " Argesului, " " Curtea-de Argesiu;

Episcopu alu Dunarei de diosu cu resiedinti'a in Ismailu.

De metropoli'a Ungro-Valachiei depindu:

Episcopi'a de Romnicu:

" " Bezen.

" " Argesiu.

De metropoli'a Moldovei si Sucevei depindu:

Episcopi'a de Romanu.

" " Husi.

" " Dunarea-de-diosu.

Art. 19. La casu de trebuintia, intinderea eparchiilor se va fissa de st. sinodu, in intielegere cu guvernulu, bine intielegendu-se, cu aprobarea corpurilor legiuitoare.

Art. 20. Fie-care metropolitu seu episcopu, pote publica scrisori, pastorale seu enciclice in eparchia sa, privitoare inse numai la religiune si bunurile moravuri, fora se se atinga nici de cum de legile civile si politice.

Art. 21. Fie-care eparchia are unu consistoriu permanentu pentru administrarea si judecarea afacerilor clerului curatu bisericesci. Elu trebuie se fia compusu din celu pucinu trei membri, numiti de episcopi, dintre preotii eparchiei sale.

Art. 22. Decisiunile consistoriilor nu vor poté fi essecutorie de catu dupa aprobarea mitropolitilor seu episcopilor eparchiotti.

Art. 23. Decisiunile consistoriilor aprobate de catra mitropoliti seu episcopi, potu fi apelate la st. sinodu, in casurile anume prevedute de canonele ecumenice, dupa formele si in terminulu ce se va otari de st. sinodu, printr'unu anume regulamentu.

Art. 24. Protaieri si proistosii se vor numi in functiunile lor si se vor destitui numai de catra mitropoliti seu episcopii eparchiotti.

Art. 25. Fie-care metropolitu si episcopu va ave cate unu archiereu-locotenente. Acestia se vor alege de catra sinodu in intielegere cu guvernulu. Titlurile acestor archierei (chorepiscopos) vor fi:

I. La metropoli'a din Bucuresci, Ploesci; la Ramnicu-Valcei, Craiova; La Buzeu, Ramnicu-Sarat. La Argesiu, Pitesci.

La Mitropoli'a din Iasi, Botosiani; la episcopi'a de Romanu, Bacau; la episcopi'a de Husi, Barladu; la episcopi'a Dunarei de josu, Galati.

Sinodulu prin midilocirea ministrului de culte va cere la Patriarchulu ecumenicu binecuvantarea sa pentru acesti arhieri.

Art. 26. Seminariile vor fi pendent de chiriarchi, conformu unei a nune legi speciale.

Art. 27. Chinoviele de calugari si calugaritie, atorna numai de puterea chiriarchului in cea ce privesc disciplin'a eclesiastica, si detoriile loru spirituale, fora nici unu amestecu alu puterei laice.

Art. 28. Metropolitii si episcopii cari functioneaza astadi in virtute de legi anteriore, se recunosc prin legea de facia si se mantien in demnitatile loru cu tote drepturile si prerogativele acordate prin acesta lege mitropolitiloru si episcopiloru ce se vor alege conformu prescriptiuniloru sale.

Art. 29. si celu din urma. Ori-ce dispositiuni contrarie acestei legi, sunt si remanu abrogate.

E dreptu, seu nu, ca sociulu se-si ucida femeia necredincioasa?

La acesta cestiune avu se respunda curtea de jurati din *Ilfov*, la 8. dec. 1872. sub presiedinti'a lui *S. Bratusianu*. Atatu acusatoriulu din partea statului dlu procurore *C. Stefanescu*, catu si aperiatoriulu acusatului dlu avocat *Gr. Vulturescu*, desvalira insemnetatea casetoriei cu o elocintia rara, recunoscuta juristiloru din Romania. Ast'a ne face se reproducemu, dupa „Telegrafulu” din Bucuresti, cuventarile loru, socotindu ca din punctulu de vedere alu insemnetatei matrimoniului vom aduce unu servitiu oficiolateloru nostre bisericesci cari se ocupa de aceste afaceri.

Se aduce acusatulu. Se cetescu actele. Se asculta marturiile apoi se da cuventu

Procurorul C. Stefanescu: D-ni jurati! Nu credeti se fi avutu ocasiunea a ve pronuntia asupra unui actu de crudime atatu de degradatoriu pentru societate, atatu de rusinosu pentru secululu in care traimu, ca celu ce vi se supune astadi. Din actele citite ati luat cunoscentia de faptele ce se imputa acusatului; si la enumerarea acelor torture morale si fise ce ce unu barbatu a fostu capabile d'a impuna sociei sale negresitu, vi ati dusu cu mintea la acele seculu din trecut, la acele popore neculte, unde omulu, rediematu pe fortia, despretiuita femeia ca o fiintia slabasi inferioara, o trata candu ca serva, candu ca servitoare, atribuindu-si dreptulu a o vinde, a o bate, a o ucide.

Multiamita progresului seculiloru, multiamita culturai crescende a poporeloru, femeia a dobanditu langa omu loculu ce i-a desemnatu vointa lui Dumnedieu.

Inotindu pe omulu ce si-a alesu ca sotiu, ea-lu urmédia pe veri-ce timpuri, senine seu furtunose, ale vietiei, impartasindu ale sale pericole, asudandu la a sa munca, alinandu-i durerea, marindu-i fericirea, fusionandu a sa esistintia cu totulu intr'a lui. Ca mama... Dar cu ce cuvinte am pute esprime recunoscentia ce detoram femeii!... *ea porta a nostra sarcina, ne hraneste cu alu seu sange, si nu ne da vietia de catu cu pericolele vietiei sale*. Nici aci nu se marginescu ale sale trude: ea ne cresce, ni formédia mintea, ni intaresce inim'a, si luptandu in contr'a dificultatiloru de totu felulu, pregatesce viitoriulu... *gat'a ca pentru surisulu copilului se uite durerosulu trecut si se intimpine si mai mari suferintie*. Acestea sunt titlurile, in virtutea caror'a femeia reclama dreptulu d'a conserva vieti'a ce i-a dat'o Dumnedieu, fara ca a sa esistintia se depinda de la brutalitatea seu capriciulu omului. Acestea sunt titlurile ce o recomanda la unu respectu plinu de veneratiune si care faceau a dice pe stramosii nostri ca o femeia nu trebuie lovita nici chiar cu flori:

Ei bine! pentru rusinea nostra, la cati-va pasi de Bucuresti, s'a gasitu unu omu care, calcandu la piciore tote simtiemintele de umanitate, a crediutu ca este destulu d'a banui fidelitatea sociei sale pentru a ave dreptulu a-i radica vieti'a.

Urmédia naratinnea faptului, desvoltarea probelor si sustinerea acusatunii.

Dloru jurati! Catu de gelosu asi fi a nu vi rapu unu timpu pretiosu, sum nevoitu a intimpina o obiectiune ce mi se pote face. Se pote sustiene in adeveru si s'a sustienutu adese-ori, ca barbatulu ingrigitu de onorea familiei, pote ucide pe femeia culpabile de adulteriu, si ca in acestu casu mobilele ce a comandatu actiunea nimicescu culpabilitatea.

Ei bine, sciu catu de gravu este adulteriuul femeiei; sciu catu de tare isbesce in bazele societatii, de ora-ce adul-

teriuul femeiei nu numai patedia onorea familiei, dar inca pote aduce in sinulu ei unu copilu strainu, care vine se imparta averea ce parintele nu pastra de catu pentru copiii sei legitimi. Departe dar de mine ideia a scusa adulteriuul.

Dar fara sustinerea ca in cele mai multe ronduri barbatulu prin a sa purtare provoaca adulteriuul femeiei; fara a ne arunca ochii asupra educatiunii ce dens'a primesee, educatiunea care lasa cu atatu mai multu de doritu cu catu femeia nu cresce de catu pentru a deveni o fiintia de seductiune, desvoltandu-i-se mai multu simtiurile de catu inim'a, si mai alesu acelu instintu naturale de cochetaria, care adesea ori o duce la perire; fara ne opri dar la aceste consideratiuni, totusi candu femeia cade, cu ce dreptu ore omulu ar veni s'o omora?

Datu-i-a elu ore vieti'a pentru a i-o pute lua? O data omorulu comisu, pute-va elu repara gresiela candu s'ar convinge de nevinovati'a femeiei? Pute-va densulu conserva intreaga sa ratiune, pentru a apretia culpabilitatea, candu se va face judecatoriu in propria sa cauza?

Dar chiar candu femeia este culpabila, deca dens'a a conceputu, cu ce dreptu ore s'ar ucide acea fiintia nevinovata de gresielele si patimele parintiloru sei? — Se va dice pote ca barbatulu cauta a distruge tocmai acelu fructu inveniatu alu adulteriuului ce arunca desonorea in familia si rapesce o parte din averea copiiloru legitimi. — Asia! inse atunci voiui intreb'a cu ce dreptu pentru unu delictu personale, se ie unu cetatienu societatii, unu bratiu muncii, unu artistu, pote, artelor, industriei? Cum! *societatea a renunsiat la pedeps'a de morte pentru a o acorda particulariloru!* Cum! candu se comite cea mai atroce crima, ardere de orasie, tradare de popore, societatea n'are dreptulu se omora pe delicentu, si unu barbatu pote se ucida pe socia sa pentru ca i-a facutu unu reu reparabile, de ora ce copii nelegitimi se potu desavua, si casetoria se pote distruge prin divortiu? Dar de s'ar admite o asemenea teoria, care ar mai fi garantiile societatii? Sermane mame! vieti'a ficeloru vostre va depinde acum de la susceptibilitate seu interesulu multiplu alu sociloru loru! Va fi destulu ca unu barbatu se aiba unu interesu ore-care d'a perde pe socia sa, pentrucu cu o mana se intinda curs'a adulteriuului, era cu cealalta se radice cutitulugatoriu! A! Domni jurati, deca in fundulu inimeloru nostre nu mai pastramu acea morala crestina care recomanda misericordie pentru veri ce pecatu, celu putinu in numele societatii alarmate, se nu admitemu acelu principiu barbaru care tinde a sustrage pe femeia de la justiti'a impartiale a tierii, pentru a face se depinda a sa esistintia de la interesulu seu!

Sum siguru dar D-loru jurati, ca veti pronuntia unu verdictu condemnatoriu care, infrenandu pe cei cari radica cu atat'a usiurintia cutitulugatoriu asupra sociloru loru, va da unu esemplu salutaru pentru societate.

(Siedinti'a se suspinde pentru cate-va minute si la redeschidere, presiedintele da cuvintele aperiarii.)

Advocatulu Gr. Vulturescu. Domni jurati! Nu aperu din oficiu pe acestu acsatu. Am alergatu dupa onorea d'a fi aperiatoarele seu. Candu am auditu ca d'inaintea Dvostre avea se fia tradusu unu omu pentru crima de ucidere a sociei sale infidele, m'am dusu la acelu criminalu si l'am rugatu se-mi acorde mie favorea d'a sustiene neculpabilitatea sa.

Unu asemenea omoritoriu nu era pentru mine unu asasinu vulgaru, ci dreptulu esecutore alu unei juste condamnatiuni. Aperiandu-lu sciamu ca sustienu o cauza de inalta moralitate, caci pe banc'a acsatorulu nu vedu adi unu individ, ci unu principiu; n'aveti se judecati pe unu omoritoriu, ci aveti se deslegati o grava cestiune sociale, acea d'a se sci deca sociulu, ultragiatu in onorea lui, are dreptulu se-si spele ultragiulu in sangele sociei sale infidele.

Acesta cestiune, mai de una-di chiar, a facutu obiectulu celoru mai vii discusinni intr'o societate intrata pe calea civilisatiunii cu multu mai inaintea nostra. In Franci'a, cu oca-siunea unui procesu analogu, faimosulu procesu Dubourg, s'a scrisu paginile cele mai elocinti pentru a se raspunde la intrebarea „deca sociulu trebuie, seu nu, se ierte pe socia adultera.”

Eu unulu vi marturescu in credintia ca, avendu inaintea ochiloru moravurile nostre destrabalate, n'am esitatu unu singuru momentu spre a trece in rondurile acelor'a cari au sustienutu pedepsirea fara nici o crutiare a sociei culpabile de infidelitate.

Se nu ni se strige: barbaria!

Avemu si noi pentru femeia acelu-a-si cultu, aceea-si veneratiune de care pare inspiratu onor. representante alu mi-

nisteriului publicu. Recunoscem că fara femeia lumea ar fi inca unu chaosu, căci ea este nascătoare omenirii, ei se detoresce *viéti'a inteliginte pe pamentu*, ea este cea mai delicata, cea mai gingasia opera a creatiunii. Am comite unu actu de cea mai *négra ingratitudine catra create*, *déca nu ne-am închină cu celu mai profunda respectu dinaintea feciôrei caste. a sociei virtuoase, si a mamei devotate.*

Dar... de la acésta creatura sublima a divinitatii, si pana la acelu fructu inveninatu alu coruptiunii, ce se numesce *femei'a adultera*, este distantia pe care nu pôte s'o faca se dispara tóta gramad'a de flori de elocintia a D-lui procure.

Soci'a adultera nuste o femeia, ci unu monstru, o vipera care, cu veninulu seu, pôte corupe societatea întréga, soci'a nemorala nu pôte fi de câtu mama rea, si, cum copii nu potu semená de câtu cu acelea care li-a datu nascere, ni putemu lesne inchipui ce consecintie funeste pôte avé pentru societate pe catulu femeiei, mai alesu candu ne gandimu că *vitiulu este atatu de contagiosu*, in câtu de multe ori, este destulu o familia corupta pentru a *vitiá întregulu corpu sociale.*

De unde inse are barbatulu dreptulu d'a-si omori femeia? Datu-i-a elu ôre viétia, pentru a i-o puté radica? Ne intréba domnulu procure.

Cestiunile nu se deslêga prin cestiuni: si d'acea, domni jurati, nu intrebâmu si noi la rondulu nostru, pe reprezentantele ministeriului publicu, cine a datu dreptu omului d'a ucide fêr'a selbatiea ce-i ésa in cale si d'a sfarema capulu sierpelui ce se taresce inaintea sa, căci nici loru elu nu li pôte dá fiintia.

Dreptulu d'a nimici unu reu ce bantuie societatea, ni-lu impune detori'a ce avemu d'a lucrá pentru binele generale. *Femei'a adultera fiindu unu reu imensu pentru societate*, dupa cum am avutu onôrea se vi demustru, barbatulu, care distruge unu asemenea monstru si-implinesce o detoria; elu nu pôte meritá nici o pedépsa pentru unu asemenea actu, — pe care domnulu procure ilu califica de barbaru, — cu atât'a mai multu că elu este provocatu a face justitia.

Inchipuiti-ve, in adeveru, Domni jurati, unu barbatu care intelnesce p'ô tenera fêta, alu carei'a exterioru placutu, ale carei'a gratii farmecatorie ilu rapescu, ilu atragu si-lu facu se créda că pôte gasi într'ens'a o socia p'atatu de amabile, pe câtu si de devotata. Ce-i pôte oferi elu? Ce? déca nu d'a-si petrece tóta viétia cu ea, d'a-si consacrá tôte dilele pentru a o aperi, a o protege, a o sustrage de la tôte suferintiele ce sta in putintia omului d'a inlaturá? I propune dar casatori'a, singur'a forma ce pôte revesti amorulu pentru o femeia ce respectâmu. Tiner'a fêta, nesilita de nimeni, din propri'a-i vointia, insotiesce pe barbatu la altariu si, dinain-lui Dumnedieu si a ômeniloru, i jura credintia, amoru, fidelitate.

Barbatulu, transportatu de bucuria, plinu de incredere in fericirea ce-i promite soci'a lui, o aduce in casa, o face dómna absoluta: n'are ganduri de câtu pentru multiamirea ei; *isi framenta capulu, restôrma pamentulu, face chiar imposibilele pentru a o vedé fericita.* Si... pe candu elu nu este preocupatu de câtu de satisfacerea tuturor dorintieloru ei, pe candu elu n'are ochi de câtu pentru prosperarea familiei sale..., *soci'a lui, fara nici unu scrupulu i butjocoresce cas'a, i patédia onôrea, i tavalesce numele in noroiulu prostitutiei!*

Ei bine, candu barbatulu o suprinde atâtu de cadiuta, spuneti, Domni jurati, n'are dreptulu s'o sdrobésca sub calcaiuu seu?

Cum s'o ierte, candu ea a fostu fara mila in lovitur'a ce i-a datu! Din momentulu fatale alu suprinderii, *lui i s'a sdrobotu pentru totu deun'a inim'a: nu mai este locu într'ens'a nici pentru dragostea copilasiloru sei, pe cari îi iubă atâtu de multu înainte... Elu nu-i mai crede ai lui!* Tôte sudorile, tóta munc'a, tôte veghiarile, tôte fragedele lui ingrigiri n'au fostu dar de câtu pentu copiii altor'a!! Ce pôte fi mai monstruosu de câtu o mama care, prin fapt'a sa, lipsesce pe copiii ei de caldurós'a protectiune a parintelui loru?

Spuneti, Domni jurati, déca tatalu nu-si implinesce o detoria sacra, dandu lovitur'a de gratia unei asemenea femei perdute?

La noi, si mai cu séma astadi, femeia n'are cu ce se-si scuseze adulteriuu seu. In alti timpi, p'atunci candu femeia erá privita ca o sclava, si fêta erá data dupa barbatu fara consimtiementulu seu, se mai întielegea necredintia ei catra unu sociu, carui-a ea nu-i promisese nimica. Tratata ca unu lucru, privata de libertate, se sdrobiá într'ens'a ori ce aventu generosu si erá naturale ca acea deprindere de servila supu-

neru, la care erá constrinsa se degenereze candu într'o imbecila slabitiune, candu într'o ascunsu revólta si rece perfidia.

Astadi inse, femeia contractéza casatori'a impinsa de liber'a ei vointia, căci nimeni in lume n'are dreptulu dupa lege a o constringe se-si dea man'a in sila. Si apoi, déca alegerea i-a fostu gresita, déca barbatulu cu care s'a unitu nu raspunde la cerintiele inimei ei, existe in legea nóstra divortiuu, si judecatoriulu desparte pe socii cari nu se potrivescu.

Nimica, cum vedeti, Domni jurati, nu pôte scusá la noi pe soci'a adultera. Déca ea intinéza sacrele legaturi ale casatoriei, caus'a nu pôte fi de câtu natur'a sa perversa. Man'a dar, care smulge din senulu societatii asemenea plante otravitorie, nu pôte fi condusa de câtu de just'a indignatiune a unei inime revoltate de atât a perversitate. Asemene aventuri generose nu se potu pedepsi.

Domnulu procure inse, aducendu-ne aminte principiulu de dreptu, că nimeni nu pôte se-si faca singuru justitia, tramite pe sociulu ultragiatu la tribunale pentru a cere pedepsirea femeiei sale infidele.

Voiesce D. procure, cu alte cuvinte, *ca barbatulu, la ultragiulu suferitu se mai adauga si ridiculu;* voiesce se se dea o mai intinsa, publicitate scandalului din familia, *pentru ca desonôrea mumei se fia imprimata cu litere mai ne sterse pe fruntea copiiloru.*

Dar tocmai *actiunea de adulteriu*, pôrnita in contr'a sociei denota din partea barbatului o *inima rea*, o natura vindicativa, unu sufletu negru, care neuitandu reulu suferitu, urmaresce pedepsirea lui cu calculu, *cu sange rece.* De aceea, *se si vede mai in generale, dinaintea tribunalelui, sociulu vinovatu posandu in viciu, atragendu-si compasiunea publica, pe candu sociulu desonoratu este uduitu, tratatu de brutale, privitu ca tiranu.*

Aceste diferite sensatiuni ale publicului nu sunt de câtu naturali. Anim'a omului astu-felu este facuta: i este mai grôza de tortur'a morali aplicatu cu sange rece, de câtu de actele cele mai atroci comise într'unu momentu de furia, candu sangele turburatu ametiesce mintea si omulu nu mai este stepanu pe vointia sa. Legiuitorele nostru chiaru, in inalt'a sa întieptiune, scusésa omorulu sevarsitu de sociu asupr'a sociei candu o suprinde *tradandu-i onôrea.*

Mai este si alta consideratiune de ordine sociale, care face ca barbatulu, care pedepsesce singuru cu mórtea infidelitatea femeiei sale, se nu fia privitu ca unu criminalu ordinariu. Intr'o societate, ale careia moravuri sunt decadiute, este trebuintia de exemple isbitorie, pentru a redica moralulu si a isgoni coruptiunea.

Asemene exemple ar face ca casatori'a se se iee mai in seriosu si se se tiena mai multu la legaturile familiei. Cei ce contractéza casatori'a ar cugetá mai matoru asupr'a obligatiuniloru ce ea impune, si n'am vedé tristulu spectaculu alu unor soci cari nu se redica de la piciôrele altariului, de câtu pentru a trece de indata pe banc'a tribunalului. S'ar evitá multe din acele desgustatorie scandaluri, cari degrada pe omusi perdu o societate.

(Urméza aperiarea acusatului si combaterea probelor produse de acusatune).

Presedintele dupa ce resume cele sustienute de acusatune si cele dise de aperiare, termina cam astu-felu:

„Dupa cum s'a pusu cestiunea, domni jurati, vedeti că prin verdictulu ce veti dá, aveti se ve pronuntiati intre justiti'a casnica si justiti'a sociale.“

Dupa verdictulu pronuniatu de jurati, acusatulu a fostu condamnatu numai la o luna de dile de inchisóre.

Umoristice din scóla.

A deso andi pre tioranulu romann dicendu: „O, ce mai vulpe de omu, — „ce mai cane de omu“, — „en vedi cam se canesco pre nimie'a,“ — „mái, daca aco'l'a o lupu, nu e omu,“ — si multe altele de acestea. Cu numela de vulpe, întielege pre omulu vicláu; cu colu de cane, pre caro n'au invetiatu a respectá ceea ce se cuvine; lupu i dice omulu rapace, si asia mai departe.

Cu adoveratu, chiar fora se adoptâmu teori'a spiritistiloru despre omigra-rea spiritelor din ômeni in colea lalte fiintie vietuitorie si vice versa, dicu că fora se adoptâmu acésta teoria cauta totusi se murturisim că nu a rare ori intelnim barbatu cu natura de vulpe, sóu de lupu, de cane sel.

Dar de acestora sunt la barbatu, in urm'a unei educatiuni rolo, inse nu sunt defelii la baietii si la fetitiile din scóla, căci scolarii sunt inca in nevino-voti'a loru întréga casi angarii, sunt într'o necurmata bueneria ce se inspira de la nevino-voti'a, si într'o naivitate amabila ce se inspira de la otatea loru cea frageda.

Acésta nevinovetia, bucnri'a si naivitatea din scóla au apoi de consecin-tie: un'a că invetiatorii cei mai multi traescu pana la adanci betranetie; alt'a că scól'a cu invetiamentulu este fôrte productiva pentru intemplantile umoristice.

Invetiatorii traescu multu (nu vorbim de cauzele fisice că acestea le-au descris dajá multi medice) pentru că, in mani'a lipseloru si suferintieloru provenite din slab'a remuneratiune ce li intinde societatea, densii se nutrescu si traescu in dulcea convingere că-su incunjurati numai de fîntie nevinovate, nu casi ceia pre cari oficiulu lor ii pórtá a dese prin neplacerile din societatile ómeniloru violenii, rapaei, clevetitori scl. Daca totusi nu potú trai atát'a pre câtú am dori noi, si pre câtú cutare comuna romanésca doresce bunului si iubitalui seu invetiatoriu, — apoi caus'a e numai că odata in lume tóte se sfarsiescu; că nu este nici unu inceputu fora de sfarsitu.

Dar se retornám la intemplantile umoristice. Apartienu si ele la viét'i'a scolara, deci ni-am propusu diu candu in candu a enará câteva cetitoriloru nostri, convinsi că vor gasi intr'enscle potrecere, invetiatura despre procederea didactica, informatiuni despre orizontulu spiritualu si intelectuale alu baietiloru, cu unu cuventu: vor gasi pururia unu interesu, pururia vor puté trage unu folosu. Se incepemu:

+ *Ilu dóre fôrte pre baiétu, daca presupumi despre elu că are mai putiena intielegere si cunoscintia de câtú ce posiede cu adevératu.* Reposatulu T-u, in tineretielu sale erá invetiatoriu in comun'a sa natala. Locuía in edificiulu scólei, dar-viptulu l'avea la parinti in satu. Intr'un'a de dile, unu baiétu facú ceva sminta. T-n i spuse sentint'i'a de inchisóre, cu indatinatelo cuvinte: „Astadi la prandiu, tu nu vei merge a casa, ce vei remané se prandiesci aici cu mine in scóla.“ — Baiétulu intielese sentint'i'a, dar superatu pentru form'a in care i s'a spusu, replicá plangendu si frecandu-si ochii: „Dar ce se manancu io aici, că nici dumnet'a n'ai ce mancă, numai ce ti dá tat'a dumatile la plu a casa?!“

+ *In convorbire cu baietii folosesce cuvinte ce ori le scie elu de a casa ori i le-ai explicatu in scóla.* La o scóla cu dóe clase sunt doi invetiatorii, in fiecare clasa câte unulu. Clasele sunt langa olalta. Invetiatorii tienn gazete impreuna, perodandu-se la cetitu. Unu invetiatoriu dise unu baiétu din clas'a sa: „Du-te la Domnulu colegu in clas'a vecina si cere gazeta.“ — Scolarulu intra in clas'a vecina: „Domnule colegu! invetiatoriu nostru Te róga se-i dai gazet'a!“

+ *Nu vorbi cu baiétulu in figuri si in frase, ci alege cuventulu celu adevératu.* Trei dile de candu venise unu baiétu la scóla. Se impretenise cu nóu'a societate. Acum invetiatoriu se începa a-lu invetiá literile. Ilu duce la tabla si-lu intréba: „Cunosci tu liter'a ast'a?“ — Baietulu: „Cunosc!“ — Invetiatoriu: „Dar cum o chiamá?“ — Baietulu: Nu sciu cum o chiama, numai o cunoscú că de candu umblu la scóla totu aci e!“

+ *Multi neculti socotescu cumca scól'a e numai unu capriciu domnescu, pentru că ei nu vedu rapede folosulu.* P-n erá invetiatoriu in comun'a C. unde traía si unu tieranu cam nátárau. Autoritatea politica constringe parinti se-si trimita filii la scóla. Tieranulu merge la P. si-lu intréba: „Dle invetiatoriu, platitu-ti-am io dumatile birulu?“ — Invetiatoriu: „Platitu, ominesce!“ — Tieranulu: „Ce mai vroi dars si cu baiétulu?!“

+ *Invetiatoriu trebuie se aila autoritate naintea scolariloru, ca se póta sustiené disciplin'a ce e neaperatu de lipsa.* A-si descoperi capulu naintea lui Ddieu, naintea ómeniloru pe cari ii onorámú seu in casa, este o datina din cultur'a Romei. Cu cultur'a a petrunsu incetulu si in Germani'a, unde, inca in seclulu trecut, celu mai mare in casa nu-si luá pelari'a din capu ca se nu para a recunósce ceva anteitate color'a lalti. — Regele Prussiei, Fridericu II. intra in o scóla populara. Invetiatoriu nu-si ié pelari'a de pre capu, si nici nu-i face ceva primire, ci se pórtá numai casí candu ar fi venit unu scolaru. Regele Fridericu ascultá prelegerea si apoi esí. Delocu dupa regole esí invetiatoriu „Majestate! Se ierti că n'am luatu pelari'a de pre capu, pentru că baietii acestia, daca ar sci că este pre pamentu unu domnu mai mare de câtú mine delocu nu ar mai ascultá de mine!“ — Regele laudá pre invetiatoriu că-si cunósce elevii si mantieno disciplin'a atátu de bine.

VARIETATI.

□ *Cestiunea despartirei ierarchice a comunelor mestecate.*

Precandu erau se se termine pertractarile in caus'a despartirei ierarchice a comunelor mestecate restante din dieces'a de mai nainte a *Temisiorii* si a *Versietiuului*, comisiunile delegationali serbe de odata numai voiau se continue operatiunile sub pretestu: că li ar fi opritu dlu Episcopu diecesanu serbescu alu Versietiuului Emilianu Kengyelátz!

In contr'a acestoru obstacule, Preasanti'a Sa Domnulu Episcopu alu nostru *Procopiu Ivacicovicu* ca presiedinte alu Delegatiunei cogresuale romane, a facutu remonstratiune la Ministeriu reg. ung. de culte si de invetiamentu, de unde s'a si notificatu cu intimatulu din 18. Ianuariu a. c. Nr 526. cumca atátu Administratorulu patriarhatulu serbescu din Carlovetiú, câtú si Episcopulu Versietiuului s'au indrumatu si insarcinatu, ca se puna *numai de câtú* la cale continuarea si efectuarea pertractariloru ulterioare in respectivele comune mestecate. In urmare carei dispusetiuni comisiunile delegatiunei nóstre se si avisara pe cale oficiale a se pune in contielegere cu cele serbe pentru defigerea te minelor. —

Cu tipariulu lui Stefanu Gyulai — Proprietatea si editur'a diecesei aradane. — Redactoru respundictoriu **Georgiu Popa (Pop).**

✓

= *Necrologu.* Moise Bot'a, cunoscutulu scrietoriu romanescu, in etatea de 84 de ani, a repausatu la Bai'a de Crisiu in 19. ianuariu si s'a inmormmentatu 20. jan. st. n. 1873. in cimiteriu din Cebia, unde jace si eroulu Iancu. Activitatea lui literaria a lasatu urme nesterse mai vertosu in sintass'a scrietoriloru nostri din cóci de Carpati. Are multi discipuli, desí nu toti vreu se dee maestrului lorú recunoscint'i'a detorita. Acést'a e convingerea nóstra, ce ni-am espres'o si facia cu repausatulu. Ilu gelescu fiii, ficele, consangeni si natiunea. Éra noi implinimu dorint'i'a repausatulu ce si-a aretat'o ginerelui seu Murgu, ca adeca in „Lumina“ se-i se dica: Fie-i tieren'a usióra!

= *Celibatarii ca pedagogi.* De câtú-va timpu, nu trece ann fora a nu insemná, in analele sale pedagogice, dovedi cumca celibii (preotii necasatoriti, cum sunt in biserica apuséna) nu se potú aplicá de pedagogi. Lauda esceptiuniloru, inse ele nu potú derimá regul'a, si dovedile despre regula sunt fôrte triste si ingrozitórie. Insemnámú aci câteva intemplanti mai nóue: La Innsbruck in Tirolu, este unu institutu, numitu de pre numele fundatoriulu „Malfatti“, ce sta sub conducerea mai multoru celibatari. Multime de tineri, d'intre 12 — 16 ani din acestu institutu, au caditu victima neinfrenatelorú patimi, mai urite de câtú dobitocesci, ale acestoru celibatari. Candu s'a descoperitu fapt'a, unulu a luatu fug'a, éra ceia lalti criminali sunt in manile tribunalulu de Innsbruck. — La Alençon, in Franci'a, de cátiva ani esiste unu institutu de educatiune pentru baieti, „Notre dame des anges.“ L'a intemeiatu si-lu dirige parintele Franciscu d' Assisi. La acést'a l'a imputeritu eppulu de Seez dupa recomandarea generariulu capuciniloru din Rom'a. Renumele institutulu crescea, numerulu eleviloru se inmultia, si naturalminte trebuia se se inmultiesca si numerulu celibatoriloru professori. Unulu dintre acesti pretinsi educatori, certandu-se cu superiorulu seu, denunciá tribunalulu nisce crime, de cari omulu i se radica perulu in capu. Pertractarea a decursu cu usile inchise. Din investigatiune amintimu numai cumca p. Franciscu d' Assisi s'a constatat de vagabundu, a fostu matrosu, tipografu, novitiu intr'o monastire, apotecariu si in urma ostasiu papalu. Dintre colegii sei, parintele Iosifu a fostu unu pedepsitu pentru trei furturi; parintele Hilariu pedepsitu de unspredece ori pentru vagabundagiú, cersitoria, insielatiune si furtu, parintele Eusebiu a siediutu in cas'a de corectiune incependu din 1861 mai multu timpu. Acum tribunalulu de Alençon i-a condemnatu la inchisóre de 5 — 12 ani.

= *„Virtus romana rediviva.“* Intr'unu teatru din Bucuresci s'a intemplat o necuviintia la care au participatu mai multi insi, intre altii si fiulu lui Cr. Telu, a ministrulu de culte si instructiune publica din Romani'a. Ce face ministrulu Telu? dóra cêrca cai laterali a trage pre fiulu seu din o pedépsa meritata? Nu, ci dlu Telu oficialminte propune Domnitoriulu ca se-i destituésca fiulu din postulu de custode la bibliotec'a centrala din capitala, sub cuventu că are „o purtare necorecta cu detorintiele unui funtionaria.“ Domnitoriulu aprobá propunerea ministrulu Telu.

Concursu

pentru postulu de capelanu langa paroculu Moise Magdu din Sioimosiu (protopresbiteratulu Aradului) cu care e impreunata 1/3 din venite. Alegerea va fi in 30. jan. a. c. st. v. Recurintii se astérna recurse protopresbiterulu, adresate la comitetulu parochialu si ajustate cu testimonie de calificatiune.

Sioimosiu, 8. jan. 1873.

Cu invoirea mea: Ioanu Ratiu, prtpb.

Comitetulu parochialu.